

අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ භූ-භෞතික පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

කරුණාරත්න එච්.එච්.අ.* සහ කපුකොටුව ඇ.

ඉතිහාස හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය, ශ්‍රී ලංකාව
hha.karunarathna@gmail.com

සංක්ෂිප්තය

වාරි කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ විශිෂ්ට ගණයේ නිර්මාණයක් ලෙස අනුරාධපුර පැරණි යෝධ ඇළ හඳුනාගත හැකි ය. මාතලේ කඳු බෑවුම්වල සිට වයඹ දෙසට ගලා එන ජල ධාරාවෙන් පෝෂණය වන කලා වැවේ උතුරු දෙසට හැරී ගමන්ගන්නා යෝධ ඇළ සිය නිමිතයෙන් ඉවත්ව මල්වතු ඔය නිමිතයට ගොඩ වී පහළ වැව්වලට ද ජලය සපයමින් තිසා වැව දක්වා ගමන් කරයි. ධාතුසේන රජු (ක්‍රි ව 455-473) කලා වැවේ සිට තිසා වැව දක්වා ජලය ගෙනයාමට යෝධ ඇළ නිර්මාණය කළ ද එහි භූ භෞතික පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයේ දී සංකීර්ණ ජල කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයක් ඒ තුළ හඳුනාගත හැකි විය. අන්තර් ඇළ මාර්ගයක් ලෙස නිර්මාණය වූ මෙහි කාර්යය දිගු වැවකට සමානය. විෂම වූ භූමි දර්ශනයක් ඔස්සේ සැ.54 දුරක් ගමන් ගන්නා ඇළ මාර්ගයේ නිර්මාණ තාක්ෂණික අංග භූ භෞතික පරිසරය සමග මනා සබඳතාවක් සහිතව ගොඩනගා ඇති බව පැහැදිලිය. මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වනුයේ යෝධ ඇළ භූ භෞතික පරිසරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයයි. මෙහි පර්යේෂණ ගැටලුව ලෙස වැවකින් තවත් වැවකට අවශ්‍ය ජලය ලබාදීම සඳහා ඇළ නිර්මාණය වූවා නම් ඒ සඳහා මෙවැනි භූ භෞතික පරිසරයක් යොදා ගත්තේ මන්ද යන්න අධ්‍යයනයට ලක්විය. මෙහි දී යෝධ ඇළ ගමන් මාර්ගය තහවුරුකර ගැනීම හා ඒ අනුව අයත් භූමියේ භූ භෞතික පරිසරය තුළින් වාරි තාක්ෂණ සඳහා පරිසරය කළමනාකරණය කර ඇති අයුරු අධ්‍යයනය කරන ලදී. දත්ත රැස් කිරීමේ දී යෝධ ඇළ නිරවුල් ලෙස තහවුරු කර ගැනීම සඳහා ස්ථානීය තොරතුරු වාර්තා කිරීම. ගුවන් ඡායාරූප අධ්‍යයනය කිරීමත් සිදු වූ අතර දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී භූ ගෝලීය තොරතුරු පද්ධතිය උපයෝගීකර ගැනුණි. පර්යේෂණයේ දී හුදෙක් යෝධ ඇළ අගනගරයේ ජල අවශ්‍යතාව සඳහා පමණක් භාවිත නොවූ අතර ඇළ ගලා ගිය ප්‍රදේශයේ වැව් හා ජනාවාස සඳහා ද ජලය සැපයීම සිදුවිය. අඩි 40 ගැඹුරු අඩි 40 පළල යෝධ ඇළ වඩාත් ගැඹුරු නොවූයෙන් ප්‍රදේශයේ භූගත ජල මට්ටම ආරක්ෂා කිරීමට ඉදිකිරීම් ශිල්පීය ක්‍රමය උපයෝගී වී ඇත. දකුණු ඉවුර පමණක් හඳුනාගත හැකි වීම නිසා වම් ඉවුරු ප්‍රදේශය ඇළෙහි පෝෂක ප්‍රදේශයක් ලෙස භාවිත විය. ඇළ ගමන්ගත් ප්‍රදේශයට අයත් වැව්වල ඉස්මත්ත හරහා ගමන්කර එම වැව්වලට ඇළ මගින් ජලය ලබාදුන් සොරොව්වල සාධක තහවුරු කරගත හැකි වූ අතර එමගින් වැවට රොන්මඩ තැන්පත් වීම පාලනය වී ඇත. සෑම උස් භූමියක් තරණය කළ පසුම යෝධ ඇළ නැවත පහත් භූමියක් වෙත සමෝච්ඡ රේඛාවල විහිදීම අනුව ගමන් කිරීම නිසා කිසිදු බාධාවක් නොමැතිව විෂම භූමිය තරණයට වාරි ශිල්පීන් යෝදාගත් තාක්ෂණික ක්‍රමවේදයකි.

ප්‍රමුඛ පද: භූ භෞතික, සමෝච්ච රේඛා, ජල කළමනාකරණය, ඇළ මාර්ග, භූ විෂමතාව